

Det svenska vinstsyftet och hållbar bolagsstyrning 2024*

Av docenten ERIK LIDMAN

Vinstsyftet är en av de eviga frågorna i aktiebolagsrätten och har diskuterats utförligt i den juridiska litteraturen. I ljuset av rättsutvecklingen under senare år behandlas i artikeln avvägningen mellan vinstsyftet och en hållbar bolagsstyrning i svensk rätt och hur denna står sig 2024. Det konstateras att den svenska lagstiftaren skapat ett aktieägarcentrerat bolagsstyrningssystem och medvetet valt att lägga ansvaret för andra intressen på staten och dess myndigheter. Vidare konstateras att detta trots kritiken inte synes ha hindrat en hållbar utveckling inom näringslivet, och att en förändring av vinstsyftet på så sätt som ibland förespråkas sannolikt skulle vara av begränsad betydelse. Den övergripande slutsatsen är att det inte synes finnas anledning att låta den pågående debatten om vinstsyftet påverka svensk bolagsrätt.

1 Inledning

År 2015 publicerade SvJT artikeln *Om betydelsen av vinstsyftet i aktiebolagslagen*.¹ I artikeln diskuteras i vems intresse verksamheten i ett aktiebolag ska bedrivas. Artikeln behandlar de centrala juridiska och ekonomiska argumenten avseende vinstsyftet i en svensk kontext, och slutsatsen av diskussionen sammanfattas med referens till det kända citatet från Milton Friedmans artikel *The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits*, som sammanfattar vad vi i dag kallar Friedman-doktrinen:

There is one and only one social responsibility of business — to use its resources and engage in activities designed to increase its profits so long as it stays within the rules of the game.²

Även om artikeln gav en tydlig redogörelse för vinstsyftets innebörd, och har refererats utförligt, är diskussionen om i vems intresse som aktiebolag ska drivas om möjligt livligare nu än den var då, ofta med influenser från den internationella debatten och andra rättsordningar såsom Frankrike, Tyskland, och USA. Och ofta i ljuset av den agenda EU-kommissionen drivit i frågan.³ Diskussionen om vinstsyftet har

* Denna artikel har genomgått kvalitetsgranskning genom s.k. peer review (granskning av jämlike).

¹ Skog (2015), *Om betydelsen av vinstsyftet i aktiebolagslagen*, SvJT 2015 s. 11.

² Friedman, *The Social Responsibility of Business is to increase its Profits*, The New York Times Magazine, 13 september 1970.

³ I svensk litteratur i närtid, se Frydinger (2023), *Spelregler för hållbar affärsverksamhet*, Norstedts Juridik, s. 117 ff., Bergström & Samuelsson (2021), *Aktiebolagets grundproblem*, Norstedts Juridik upplaga 6, kapitel 10, och inte mindre än tretton av bidragen i Gilson, Isaksson, Lidman, Munck & Sjöman (2022), *Festskrift till Rolf Skog*.

närmast blivit allmängods, och till och med i svenska dagstidningar har rättsläget beskrivits som oklart.⁴

Det finns därför, med anledning av diskussionen som pågått sedan 2015, anledning att ta upp frågan i SvJT igen, och dispositionen i förevarande framställning är som följer. I avsnitt 2 redogörs för den debatt som förts beträffande vinstsyftet de senaste åren samt de argument som brukar framföras emot vinstsyftet och Friedman-doktrinen. I avsnitt 3 behandlas vinstsyftets funktion och roll i svensk aktiebolagsrätt, samt hur lagstiftaren valt att hantera avvägningen mellan olika intressen i aktiebolagsrätten på ett sätt som ligger mycket nära Friedmans syn. I avsnitt 4 jämförs den svenska hållningen till vinstsyftet med hållningen i Frankrike och Tyskland där lagstiftarna lägger större vikt vid andra intressen än aktieägarnas i bolagsrätten, i linje med kritiken som framförts mot såväl Friedman-doktrinen som den svenska hållningen till vinstsyftet. I avsnitt 5 sammanfattas analysen. Poängerna som görs i denna artikel är *att* den svenska aktiebolagsrätten sedan över hundra år utgjort ett utpräglat exempel på hur en lagstiftare byggt ett bolagsstyrningssystem och ett hållbart välfärdssamhälle i linje med Friedman-doktrinen, *att* detta, trots kritiken, såvitt kan bedömas inte synes ha hindrat en hållbar bolagsstyrning, och *att* även om vinstsyftet skulle förändras på det sätt som ibland förespråkas så finns det goda skäl att anta att ändringen skulle vara av begränsad betydelse på grund av bolagsstyrningssystemets utformning. Den övergripande slutsatsen är utifrån detta att det inte synes finns någon anledning att låta den pågående debatten om vinstsyftet påverka den svenska aktiebolagslagstiftningen.

2 Diskussionen om bolagets syfte 2015–2024

2.1 Översikt över debatten och frågans aktualitet

Frågan om aktiebolagets syfte är en av bolagsrättens eviga frågor, och har varit föremål för akademisk diskussion sedan åtminstone 1900-talets början.⁵ I närtid kan diskussionen sägas ha fått en nystart 2018. Larry Fink, VD för världens största investmentbolag BlackRock, skrev då följande i sitt globalt uppmärksammade ”letter to CEO’s” med titeln *A Sense of Purpose*:

Society is demanding that companies, both public and private, serve a social purpose. To prosper over time, every company must not only deliver financial performance, but also show how it makes a positive contribution to society. Companies must benefit all of their stakeholders, including shareholders, employees, customers, and the communities in which they operate.⁶

⁴ Rentav med referens till Skogs artikel, se *Mossig svensk aktiebolagslag hindrar hållbarhetsåtaganden*, Dagens Nyheter den 7 maj 2017. Dagens industri behandlar ofta frågan, se till exempel *Lagen hindrar bolagens arbete för hållbarhet*, Dagens industri den 30 september 2018 och i närtid *Dags för en ny Aktiebolagslag*, Dagens industri den 2 april 2024.

⁵ Nial behandlade i svensk kontext frågan redan 1934, se vidare avsnitt 3.2 nedan.

⁶ <https://corpgov.law.harvard.edu/2018/01/17/a-sense-of-purpose/>.

Larry Finks brev uppmärksammades i media världen över som en väckarklocka för företagen, och beskrevs som ett hot riktat mot bolagsledning: "Contribute to Society, or Risk Losing Our Support" var rubriken i New York Times.⁷ Och budskapet följdes snabbt upp mer utförligt. Senare samma år gav den framstående Oxford-professorn Colin Mayer ut sin uppmärksammade bok *Prosperity*, där Mayer argumenterade för att aktiebolag inte längre bör styras med syftet att maximera aktieägarvärdet.⁸ En av USA:s mest kända och inflytelserika advokater, Martin Lipton, beskrev boken som en ny bolagsstyrningsbibel, "destined to change the world".⁹ I samma anda publicerade intresseorganisationen för verkställande direktörer i de allra största amerikanska bolagen, *Business Roundtable*, året därefter sitt *Statement on the purpose of a corporation*, signerat av 128 CEO:s för amerikanska storbolag, med ett "Commitment to all of our stakeholders".¹⁰ I uttalandet skrevs bland annat följande:

Since 1978, Business Roundtable has periodically issued Principles of Corporate Governance that include language on the purpose of a corporation. Each version of that document issued since 1997 has stated that corporations exist principally to serve their shareholders. It has become clear that this language on corporate purpose does not accurately describe the ways in which we and our fellow CEOs endeavor every day to create value for all our stakeholders, whose long-term interests are inseparable. [...] We therefore provide the following Statement on the Purpose of a Corporation, which supersedes previous Business Roundtable statements [...]. [tillägg: följt av en längre text om ett nytt *Purpose of the Corporation* med ett "commitment" gentemot alla bolagets intressenter].

Business Roundtables uttalande undgick nog få, om någon, med intresse för bolagsstyrning, och tolkades vitt och brett som ett åtagande från företagen i fråga att inte sätta aktieägarnas intressen framför övriga intressenter. I *Fortune* lydde rubriken exempelvis "50 years later, Milton Friedman's shareholder doctrine is dead",¹¹ och ingressen om nyheten i Dagens industri var följande:

Kapitalismens miljardärer överger Friedman och omfamnar Marx

I det globala näringslivet överger nu flera blytungare spelare det som varit ett heligt mantra i decennier: att företag bara ska tjäna aktieägarna. Det är ett paradigmskifte som kommer förändra världen. Läs Andreas Cervenkas

⁷ Se BlackRock's Message: *Contribute to Society, or Risk Losing Our Support*, New York Times den 16 januari 2018. Brevet uppmärksammades även i Forbes, Financial Times, The Economist, Der Spiegel och Le Figaro.

⁸ Mayer (2018), *Prosperity: Better Business Makes the Greater Good*, Oxford University Press. Mayer behandlade även frågorna i en tidigare bok, se Mayer (2014), *Firm Commitment: Why the corporation is failing us and how to restore trust in it*, Oxford University Press. Med anledning av boken bjöds Mayer in till det svenska Finansdepartementet för att diskutera frågan.

⁹ Mayer (2018), *Prosperity: Better Business Makes the Greater Good*, Oxford University Press, s. viii.

¹⁰ Tillgängligt på: <https://www.businessroundtable.org/opportunity-commitment>.

¹¹ Fortune den 13 september 2020.

[tillägg: journalistens] berättelse om hur kapitalismens miljardärer övergett husguden Friedman och börjat omfamna Marx.¹²

Med detta hade såväl investerare som företag och akademiska experter uttalat att en förändring var både nödvändig och stundande; företagen — åtminstone de största globala — skulle inte längre sätta aktieägarvärde framför samhällsnytta.

Uttalandet fick ringar på vattnet även i politiken, bland annat i EU. År 2020 publicerade kommissionen rapporten *Study on directors' duties and sustainable corporate governance*, som bland annat skulle ligga till grund för ett direktiv om *Corporate Sustainability Due Diligence*.¹³ I rapporten uppges att noterade bolag i EU agerar kortsiktigt, och att bolagsstyrelsernas fokus på att maximera aktieägarvärde är en av de huvudsakliga orsakerna till det.¹⁴ För att åtgärda detta föreslogs i rapporten att EU ska harmonisera bolagets intresse inom EU, och ersätta vinstsyftet med en skyldighet att agera i "the long-term interest of the company, interests of employees, interest of customers, interest of local and global environment, [and] interest of society at large" — ett förslag mycket likt det "åtagande" som Business Roundtables uttalande innehöll.¹⁵ Både rapporten och det direktivförslag kommissionen tog fram utifrån denna fick massiv kritik från både politiker och akademiker (bland annat från nordiskt håll),¹⁶ men framför allt från kommissionens eget "lagråd", EU:s *Regulatory Scrutiny Board*. Scrutiny Board gav den 7 maj 2021 en "negative opinion" angående kommissionens förslag, vilket tvingade tillbaka kommissionen till ritbordet. Men även det reviderade förslag som presenterades ett par månader senare fick en "negative opinion" från Scrutiny Board den 26 november 2021.¹⁷ Vid denna tidpunkt troddes kommissionens direktivförslag vara dött, men trots kritiken presenterade kommissionen ett fullständigt förslag till ett *Corporate Sustainability Due Diligence*-direktiv i februari 2022. Förslaget innehöll inte bara bestämmelser om *sustainability due diligence*, utan även om bolagsstyrning generellt. I förslaget fanns en bestämmelse som innebar att bolagets syfte inom EU skulle harmoniseras och att styrelser och bolagsledningar skulle vara lojala inte mot aktieägarna, utan en bred grupp intressenter:

Member States shall ensure that, when fulfilling their duty to act in the best interest of the company, directors of companies [...] take into account the consequences of their decisions for sustainability matters, including,

¹² Dagens industri den 10 oktober 2019.

¹³ Tillgänglig på: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e47928a2-d20b-11ea-adf7-01aa75ed71a1/language-en>.

¹⁴ Se s. vi i studien.

¹⁵ Se s. viii i studien.

¹⁶ Se till exempel Hansen med flera (2020), *Response to the Study on Directors' Duties and Sustainable Corporate Governance by Nordic Company Law Scholars*, Legal Studies Research Paper Series, paper no. 2020-100.

¹⁷ Se SEC(2022) 95, Regulatory Scrutiny Board Opinion.

where applicable, human rights, climate change and environmental consequences, including in the short, medium and long term.¹⁸

Förslaget väckte starka reaktioner från medlemsstater, näringsliv, och akademiker. Efter närmare två år av förhandlingar (delvis under det svenska ordförandeskapet i ministerrådet) antogs direktivet under våren 2024 — utan bestämmelsen angående bolagets syfte.¹⁹

Även om *Corporate Sustainability Due Diligence*-direktivet inte kom att reglera syftet är debatten om bolagets syfte allt annat än död, vare sig i EU eller globalt. Diskussionen om bolagets syfte och hållbar bolagsstyrning synes vara ett närmast obligatoriskt tema vid akademiska konferenser om bolagsstyrning runt om i världen,²⁰ och under det senaste året har det publicerats artiklar och akademiska blogginlägg avseende vinstsyftet och hållbar bolagsstyrning flera gånger i veckan.²¹

2.2 Kritiken av vinstsyftet

Som framgått i föregående avsnitt förs debatten om vinstsyftet i många olika sammanhang, av såväl forskare och politiker som företagsledare och journalister. Även om det därmed givetvis finns många olika nyanser i diskussionen, som inte här låter sig redogöras för, kan kärnargumentet som förts fram emot vinstsyftet, och som varit centralt i policydiskussionen i EU, sammanfattas som följer: Vinstsyftet innebär en skyldighet för bolagets styrelse och ledning att sträva efter att maximera värdet på bolaget. Därför prioriterar styrelse och ledning — vare sig de vill eller inte — åtgärder som är vinstmaximerande, även om dessa åtgärder vidtas på bekostnad av andra intressen än aktieägarnas. Kritiken består utifrån detta i att företag som drivs i aktiebolagsform kommit att prioritera (kortsiktig) vinst framför exempelvis:

- arbetstagarintressen genom att ha låga löner och dålig arbetsmiljö,

¹⁸ Se artikel 25 i COM(2022) 71, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive (EU) 2019/1937.

¹⁹ Se Direktiv (EU) 2024/1760 om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och förordning (EU) 2023/2859.

²⁰ Ett par exempel: vid Global Corporate Governance Colloquia i juni 2024, som samlar världens ledande forskare inom bolagsstyrning, handlade fem av åtta sessioner om hållbar bolagsstyrning i olika hänseenden. Temat för den 14:e nordiska bolagsrättskonferensen (planerad den 31/10–1/11 2024) är ”Stakeholder Engagement in European companies”. Vid den av ECGI och House of Finance anordnade ”Corporate Governance Conference” i Stockholm den 27–28 augusti 2024 handlar fem av tolv planerade sessioner om hållbar bolagsstyrning.

²¹ Bara i European Corporate Governance Institutes Working Paper Series publicerades under perioden 1 juni till 6 juli 2024 ungefär en artikel varannan dag om ”sustainable corporate governance” (14 av totalt 33 artiklar). I bokväg de senaste månaderna från tre av de största akademiska förlagen, se Bainbridge (2024), *The Profit Motive*, Cambridge University Press, Taylor (2024), *Higher Ground: How Business Can Do the Right Thing in a Turbulent World*, Harvard Business Review Press, Binder, Hopt & Kuntz (2024), *Corporate Purpose, CSR, and ESG*, Oxford University Press, och Mayer (2024), *Capitalism and crises: how to fix them*, Oxford University Press.

- patienters intressen (i vårdföretag) genom att tillhandahålla sämre vård (jämför den svenska diskussionen om ”vinster i välfärden”),
- miljöintressen genom att släppa ut växthusgaser i atmosfären i stället för att vidta kostsamma åtgärder för att fånga in gaserna eller reducera utsläppen,
- samhällets intresse av innovation och effektivisering genom att köpa upp konkurrerande bolag med bättre produkter endast för att lägga ner en konkurrerande verksamhet,
- fiskala intressen genom aggressiv skatteplanering eller rentav skatteflykt och
- långsiktigt värdeskapande (jämför diskussionen om ”kvartalskapitalism”).

Därmed betraktas vinstsyftet som ett av de huvudsakliga hindren mot hållbar bolagsstyrning i meningen företagande som prioriterar andra vällovliga och samhällsviktiga intressen än aktieägarnas framför vinst.²² Slutsatsen som dras utifrån detta är att vinstsyftet måste överges eller i vart fall nedprioriteras av lagstiftare och att aktiebolagsrätten i stället, i någon form, ska föreskriva att bolagens syfte ska vara att verka för det allmännas bästa.²³

3 Vinstsyftet i svensk rätt

3.1 Vinstsyftets funktion och roll i aktiebolagslagen

I 3 kap. 3 § aktiebolagslagen (2005:551) föreskrivs att ”[o]m bolagets verksamhet helt eller delvis skall ha ett annat syfte än att ge vinst till fördelning mellan aktieägarna, skall detta anges i bolagsordningen.” Lagen uppställer således en dispositiv regel om att ett aktiebolags verksamhet ska bedrivas i syfte att ge vinst till aktieägarna, och att detta således utgör ”bolagets intresse”.²⁴ Vinstsyftet har haft samma innebörd sedan den första svenska aktiebolagslagen, 1848 års aktiebolagslag, även om det fram till och med 1910 års aktiebolagslag var en implicit dispositiv utgångspunkt.²⁵ Vinstsyftet kodifierades i sin moderna form i 1944 års lag, där det föreskrevs att ”[i] den mån med bolagets verk-

²² Vilket är titeln på en artikeln av Sjäfjell mfl., *Shareholder Primacy: The Main Barrier to Sustainable Companies*, i *Company Law and Sustainability: Legal Barriers and Opportunities*, Cambridge University Press 2015. Litteraturen är synnerligen omfattande. I media i närtid, se exempelvis de artiklar som refererats i avsnitt 1 (*Lagen hindrar bolagens arbete för hållbarhet*, Dagens industri den 30 september 2018, *Dags för en ny Aktiebolagslag*, Dagens industri den 2 april 2024, och *Mossig svensk aktiebolagslag hindrar hållbarhetsåtaganden*, Dagens Nyheter den 7 maj 2017).

²³ Se vidare, för några övergripande redogörelser för debatten, Rock (2020), *For Whom Is the Corporation Managed in 2020? The Debate over Corporate Purpose*, *The Business Lawyer* 76(2), s. 363 och Bebchuk & Tallarita (2020), *The Illusory Promise of Stakeholder Governance*, *Cornell Law Review* 106, s. 91.

²⁴ Se till exempel SOU 1995:44 s. 183, där det anges att ”bolagets intresse [är] det samma som aktieägarnas gemensamma intresse”, vilket som utgångspunkt är vinstintresset.

²⁵ Se Hagströmer (1872), *Om aktiebolag enligt svensk rätt*, Akademiska boktryckeriet, s. 108 och 164, Nial (1934), *Om klanderbara och ogiltiga bolagsstämmobeslut*, Bröderna Siösteens Boktryckeri, s. 33–34, samt SOU 1941:9 s. 62. Vinstsyftet sades dock gå att utläsa av 6 § första stycket femte ledet jämfört med 17 § första stycket i 1910 års aktiebolagslag, se SOU 1941:9 s. 78.

samhet ej åsyftas beredande av vinst åt aktieägarna, skall i bolagsordningen angivas verksamhetens syfte”.²⁶

Vinstsyftet har två rättsliga funktioner. Dels utgör det en *kompetensregel* för bolagsstämman, styrelsen och den verkställande direktören, dels (och framför allt) en *handlings- och skadeståndsnorm*. Som kompetensregel för bolagsstämman har vinstsyftet den betydelsen, att ett beslut av bolagsstämman som strider mot vinstsyftet kan klandras,²⁷ och framför allt att ett stämmobeslut som uppenbart strider mot vinstsyftet inte får verkställas.²⁸ Om styrelse eller verkställande direktör verkställer ett stämmobeslut eller på eget initiativ vidtar åtgärd i strid med vinstsyftet, utgör åtgärden förvisso ett befogenhetsöverskridande, dock ett sådant som är bindande mot bolaget även om motparten är i ond tro.²⁹ Vinstsyftets bolagsrättsliga betydelse som kompetensregel är därmed relativt begränsad.

Vinstsyftet har större betydelse som handlings- och skadeståndsnorm. I detta hänseende innebär vinstsyftet att styrelse och verkställande direktör i organisationen och förvaltningen av bolaget är skyldiga att ständigt agera med vinstsyftet i åtanke,³⁰ och vinstsyftet kan också tjäna som stöd vid prövningar av andra handlingsnormer i aktiebolagslagen, som värdeöverföringsreglerna och generalklausulen.³¹ Om styrelsen eller den verkställande direktören uppsåtligen eller av oaktsamhet inte driver verksamheten i linje med vinstsyftet inträder ett personligt skadeståndsansvar för eventuell skada som därigenom vållats bolaget och indirekt aktieägarna (29 kap. 1 § aktiebolagslagen). I praktiken är emellertid vinstsyftets betydelse om än principiellt viktigt, även som skadeståndsnorm begränsad, eftersom det här inte är en fråga om ett ansvar för att faktiskt generera vinst, utan ett ansvar som inträder då styrelsen eller den verkställande direktören har vidtagit åtgärder som *uppenbarligen* strider mot vinstsyftet.³² I princip är det alltså endast den styrelse eller verkställande direktör som aktivt väljer att vidta åtgärder som är direkt skadliga för bolaget i syfte att främja ett annat ändamål (och i övrigt agerar aktsamt) som riskerar att bli skadeståndsansvarig

²⁶ Se 9 § 4 st. i 1944 års aktiebolagslag.

²⁷ Se 7 kap. 50 § aktiebolagslagen. De beslut som stämman skulle kunna tänkas fatta i strid med vinstsyftet torde i de flesta fall redan strida mot andra regler i aktiebolagslagen som skulle förhindra verkställande av besluten enligt 8 kap. 41 § 2 st.

²⁸ Se vidare om uppenbarhetsrekvisitet strax nedan.

²⁹ Se 8 kap. 42 § aktiebolagslagen, jämför Nerep, Adestam & Samuelsson (2019), Aktiebolagslagen (2005:551), 8 kap. 42 §, Lexino.

³⁰ Se mer utförligt Skog (2015), *Om betydelsen av vinstsyftet i aktiebolagslagen*, SvJT 2015 s. 11.

³¹ Se till exempel Lehrberg (2012), *Begreppet förtäckt värdeöverföring — Särskilt om rekvisitet ”rent affärsmässig karaktär för bolaget”*, SvJT 2012 s. 537.

³² Uppenbarhetsrekvisitet framgick genom en explicit bestämmelse i 92 § i 1944 års aktiebolagslag, se vidare motiven i NJA II 1910 s. 89. Bestämmelsen utmönstrades i 1975 års aktiebolagslag utan avsedd ändring i sak, se prop. 1975:103 s. 382, och motsvarande gäller i dag enligt 8 kap. 41 § 2 stycket aktiebolagslagen. Åhman behandlar uppenbarhetsrekvisitet utförligt, se Åhman (1997), *Behörighet och befogenhet i aktiebolagsrätten*, Iustus, s. 684 ff., bland annat med referens till NJA 1987 s. 394.

för att ha åsidosatt vinstsyftet.³³ Denna tolkning av vinstsyftet som skadeståndsnorm har varit den förhärskande sedan åtminstone 1910 års aktiebolagslag. Nial skrev till exempel följande i fråga om ansvar när en åtgärd i bolaget vidtas i strid med vinstsyftet (*kursivering tillagd*):

Det enda som har betydelse är aktieägarnas intressen av att bolagets angelägenheter skötas på ett sådant sätt att aktieägarna få största möjliga ekonomiska nytta av sin investering. [...] Här, liksom när det gäller yttre förhållanden, är det nu lagt i majoritetens [tillägg: och den av majoriteten utsedda styrelsens] hand att primärt avgöra frågan. Och om detta avgörande sker inom förnuftiga gränser, kan det icke angripas. Majoritetens rätt att bestämma i ekonomiska omdömes- och lämplighetsfrågor får icke beskåras. Först om majoriteten [tillägg: eller den av majoriteten utsedda styrelsen] fattar ett beslut, som *uppenbarligen strider mot aktieägarintressena i ovan angiven bemärkelse, kan beslutet angripas*.³⁴

Inom ramen för vinstsyftet finns således ett stort utrymme för styrelsen och den verkställande direktören att utöva sitt eget omdöme avseende hur bolagets verksamhet ska bedrivas. Att ge anställda höga löner eller andra förmåner för att attrahera rätt personer (som exempelvis EQT och Facebook Sverige), att vidta ambitiösa åtgärder för att bolaget snabbt ska bli koldioxidneutralt eller till och med klimatpositivt (jämför Volvo Cars löfte att endast sälja elbilar 2030), eller att som skogsföretag välja att inte avverka skog för att skydda en viss biotop är alla exempel på åtgärder som i sig kan uppfattas som att bolaget sätter andra intressen framför i vart fall kortsiktig vinst, men som samtidigt kan motiveras även i ett vinstperspektiv och där det följaktligen vore omöjligt att hålla styrelse eller verkställande direktör skadeståndsansvarig för besluten såsom överträdelser av vinstsyftet. Åtgärderna kan utan problem försvaras utifrån intresset av lönsamhet på längre sikt, att "ohållbart" företagande anseendemässigt skulle skada verksamheten, eller att ett företag som inte agerar på ett etiskt ansvarsfullt sätt inte skulle vara konkurrenskraftigt på arbetsmarknaden — alla inom rimlighetens gränser försvarliga åtgärder.³⁵ Verkligheten är också fylld av andra

³³ Se till exempel Åhman (1997), *Behörighet och befogenhet i aktiebolagsrätten*, Iustus, s. 690 f., Dotevall (2017), *Bolagsledningens skadeståndsansvar*, Norstedts Juridik upplaga 3, s. 89 ff., Lindskog (2018), *Om att sätta sig till doms över andra — och sig själv*, i Vänbok till Fredrik Wersäll, s. 50–62, Svernlöv (2020), *En svensk business judgment rule?*, i Vänbok till Anders Lagerstedt, s. 193–207, och Bergström & Samuelsson (2021), *Aktiebolagets grundproblem*, Norstedts Juridik upplaga 6, s. 272. Dotevall beskrev i sin avhandling vinstsyftet som "en i det närmaste sanktionslös norm", se Dotevall (1989), *Skadeståndsansvar för styrelseledamot och verkställande direktör*, Norstedts, s. 417. Paralleller dras här ofta till amerikanska Business Judgment Rule, och särskilt elementet "good faith", som förenklat kan sägas innebära att en *director* som agerat med tillbörlig omsorg för företaget och i "good faith" i förhållande till aktieägarnas intressen inte kan hållas skadeståndsansvarig för en överträdelse av *fiduciary duties*.

³⁴ Se Nial (1934), *Om klanderbara och ogiltiga bolagsstämmbeslut*, Bröderna Siösteens Boktryckeri, s. 37.

³⁵ Se till exempel Arvidsson & Dotevall (2023), *Shareholder power and sustainability in the Swedish corporate governance model*, i *Nordic Company Law: Broadening the Horizon*.

exempel på hur bolagsledningar fokuserar på långsiktigt värdeskapande framför kortsiktig vinst utan att bli krävda på skadestånd. Tesla, som i dag är världens högst värderade biltillverkare, är ett sådant. Bolaget gick med årliga miljardförluster i 17 år och var under denna tid helt beroende av löpande kapitaltillskott från aktieägarna.³⁶ Ett annat är Spotify, som grundades 2009 och som ännu inte (2024) haft ett år med vinst, trots ett marknadsvärde på 60 miljarder dollar (juli 2024).³⁷

Här kan invändas att den reella ”sanktionen” kopplad till vinstsyftet är att styrelsen (och i förlängningen den verkställande direktören) nog kan emotse att bli utbytt om den inte skapar ett ”tillräckligt aktieägarvärde”, och att det därmed finns mer praktiskt verksamma incitament att följa vinstsyftet. Det är dock viktigt att notera att detta incitament inte är en funktion av regeln i 3 kap. 3 § aktiebolagslagen, utan är en konsekvens av att det är aktieägarna, genom bolagsstämman, som utser styrelsen och har den yttersta bestämmanderätten över bolagets verksamhet. Aktieägarna tillsätter den styrelse de finner lämplig och avsätter den som de av något skäl inte gillar. Ett skäl härför kan vara att bolaget inte anses vara tillräckligt lönsamt, men det kan också vara att ett ledningsbyte anses nödvändigt efter en skandal, att en ny ägare med en ny idiosynkratisk vision avseende bolagets verksamhet förvärvat kontroll i bolaget,³⁸ en personkonflikt, eller att ägarna helt enkelt inte gillar den riktning i vilken styrelsen driver företaget. Det är även möjligt att styrelsen avsätts för att den i för hög utsträckning fokuserar på bolagets kortsiktiga vinstmaximering på bekostnad av den kringliggande miljön eller anställningsvillkor.

Det kan således ifrågasättas om det i svensk rätt finns anledning att anta att en förändring av vinstsyftet i aktiebolagslagen faktiskt skulle innebära att bolaget skulle drivas på ett annat (mer hållbart) sätt, med mindre än att man också fråntar aktieägarna rätten att tillsätta styrelsen och besluta över bolagets verksamhet. Det är inte helt lätt att föreställa sig hur en ordning beträffande vem som då skulle tillsätta styrelsen i praktiken skulle se ut, och än mindre varför aktieägarna då skulle välja att finansiera aktiebolagets verksamhet såsom residualtagare.³⁹

3.2 Vinstsyftet och förhållandet till andra samhälleliga intressen

Trots att Sverige är ett land som under lång tid utmärkt sig med en egalitär politik och allmän välfärd har linjen i svensk aktiebolagsrättslig lagstiftning legat mycket nära Friedmans syn på vinstsyftet.⁴⁰ Den

³⁶ Se vidare Lidman (2022), *The purpose of the corporation: a contractarian perspective*, i *Festskrift till Rolf Skog*, s. 782 f.

³⁷ <https://www.statista.com/statistics/244990/spotify-revenue-and-net-income/>.

³⁸ Goshen & Hamdani (2016), *Corporate Control and Idiosyncratic Vision*, *The Yale Law Journal* 125, s. 560–617.

³⁹ Se angående förhållandet mellan aktieägarnas ställning som residualtagare och den ställning de ges i bolagsstyrningen av lagstiftaren till exempel Easterbrook & Fischel (1991), *The Economic Structure of Corporate Law*, Harvard University Press, s. 36 ff.

⁴⁰ Se avsnitt 1 ovan.

svenska lagstiftaren har värnat om vinstsyftet som grundpelaren i bolagsstyrningen och aktieägarnas bestämmanderätt över bolagets angelägenheter.⁴¹ Det faktum att aktiebolagen (och näringslivet) av lagstiftaren inte åläggs ett direkt ansvar för andra intressen än aktieägarnas bör dock inte förstås som att vinstintresset har satts framför andra samhällliga intressen av lagstiftaren — tvärt om. Detta kan skönjas i den rollfördelning mellan näringsliv och det allmänna beträffande ansvaret för välfärden i samband med välfärdsstatens framväxt.

Under en lång period fram till 1900-talets första decennier tog företagen och näringslivet ett omfattande samhällligt ansvar för både sina arbetstagare och det kringliggande samhället. I många bruksorter tillhandahöll företagen bostäder, vård, skola och omsorg, och även kultur- och idrottsaktiviteter för arbetstagare och deras familjer.⁴² Under första hälften av 1900-talet (särskilt 1930-talet) växte emellertid inom socialdemokratin tanken fram att det var staten som skulle bära det sociala ansvaret för folkhemmet. Den som blev av med sitt jobb eller hamnade i konflikt med sin arbetsgivare skulle inte behöva riskera att bli av med boende, tillgång till vård eller möjligheten att erbjuda sina barn utbildning. Välfärden skulle vara allmän, och inte avhängig en anställning hos ett visst företag eller företagsledarnas välvilja. Vård, skola och omsorg, såväl som andra sociala tjänster, skulle tillhandahållas för alla och på lika villkor av samhället. Allteftersom folkhemmet och välfärdssamhället växte fram flyttades därmed ”sociala uppgifter” från näringslivet till staten och samhället. Näringslivets roll kom att bli mer renodlad till just näringsverksamheten, med minimal statlig inblandning (inom ramar för tvingande offentligrättslig lagstiftning). Denna inställning manifesterades kanske tydligast år 1938 genom Saltsjöbadsavtalet och ”Saltsjöbadsandan”, och lagstiftningstraditionen i svensk civilrätt har under lång tid varit att låta näringslivet sköta och styra sig självt och i stället bidra till den allmänna välfärden genom att finansiera den genom skatter.⁴³ En kort tid efter Saltsjöbadsavtalets ingående, i förarbetena till 1944 års aktiebolagslag, uttrycktes detta osedvanligt klart i relation till vinstsyftet (25 år innan Friedman uttryckte motsvarande):

I vilken mån aktiebolagen i sin egenskap av näringsidkare skola åläggas positiva förpliktelser av social natur t. ex. beträffande arbetarskydd, pensionering m. m. äro frågor som enligt beredningens mening icke höra till aktiebolagslagstiftningen utan till den sociala lagstiftningen, liksom bolagens

⁴¹ Se vidare strax nedan.

⁴² Utvecklingen berörs i flera av artiklarna i *Scandinavian Journal of History* 44(5) 2019, *Business and the Nordic Welfare States, 1890–1970*.

⁴³ Hellner skrev till exempel att utgångspunkten i civilrätten är att ”lagreglerna utgår från att avtalsfrihet bör råda vid avtal mellan jämställda parter” men att interventioner i avtalsfriheten kan vara motiverade för att förhindra ”part att, om möjlighet finns, utnyttja en maktställning för att otillbörligt tillgodose sina intressen på den andra partens bekostnad”, se Hellner (1990), *Lagstiftning inom förmögenhetsrätten*, Juristförlaget, s. 68–69. Angående Saltsjöbadsandan, se till exempel Kjellberg (2017), *Self-regulation versus State Regulation in Swedish Industrial Relations*, i *Festskrift till Ann Numhauser-Henning*, s. 357–383.

ekonomiska förpliktelser gentemot det allmänna väsentligen bestäms av skattelagstiftningen.⁴⁴

Att aktiebolagen av lagstiftaren inte åläggs att främja andra intressen än aktieägarnas innebär således inte att vinstintresset har satts framför andra samhällsliga intressen, utan att de bedömts så viktiga att de måste hanteras med specifika regler, samtidigt som näringslivets effektivitet, som är nödvändig för att finansiera välfärden, måste värnas genom en effektiv bolagsstyrning. Lagstiftaren hade också tidigt en realistisk syn på hur vinstsyftets inte primärt upprätthålls genom dess rättsliga funktion som kompetens- eller skadeståndsnorm, utan genom det faktum som ovan behandlats att det är aktieägarna som väljer och avsätter styrelsen, och även har den yttersta bestämmanderätten över bolagets angelägenheter. Nial, som var ledamot i utredningen bakom 1944 års aktiebolagslag, skrev ytterligare något tidigare följande på temat i relation till den då pågående diskussionen (primärt i Tyskland) om *das Unternehmen an sich*⁴⁵ (kursivering tillagd):

De som älska att använda det citerade slagordet [tillägg: *das Unternehmen an sich*] [...] lägga i det [...] att bolaget av nationalekonomiska och andra skäl — hänsyn till det ekonomiska livet i allmänhet, till en viss ords behov av företagets tjänster, till anställda o. s. v. — skall skyddas och främjas även om det sker på bekostnad av de aktuella aktieägarna. Realiserandet av denna idé skulle förutsätta långt radikalare ingrepp i vårt nuvarande ekonomiska system och i vår aktiebolagsrätt än tankens förkunnare i allmänhet tyckas inse. För övrigt erbjuder teorien om ”företaget som sådant” endast ett inadekvat medel för främjande av samhällsliga intressen. Ty så länge företagets skapande och drift bero på privat initiativ, är det icke givet, att samhällsliga intressen kräva ett företags vidare utveckling eller ens fortbestånd. [...] *aktiebolagsrätten* kan icke gärna lägga hinder i vägen för aktieägarna att besluta t. ex. för dem önskvärda men ur social synpunkt beklagliga inskränkningar i driften, eller nedläggning därav, eller en forcering av bearbetningen av en gruva för utnyttjande av en tillfällig högkonjunktur utan hänsyn till de olägenheter för ortens jämna arbetsförsörjning som kunna följa därav.⁴⁶

4 Hur står sig den svenska hållningen till vinstsyftet internationellt?

Som framgått ovan utgör den svenska aktiebolagsrätten ett tydligt exempel på hur en lagstiftare på ett medvetet sätt byggt ett bolagsstyrningssystem och ett välfärdssamhälle i linje med Friedman-doktrinen, med en tydlig separation mellan bolagens och det allmännas ansvar. Utifrån den kritik som framförts mot vinstsyftet kan befaras att svenska aktiebolag därmed skulle agera kortsiktigt, med litet fokus på innova-

⁴⁴ SOU 1941:9, Lagberedningens förslag till lag om aktiebolag m.m., s. 295.

⁴⁵ Se till exempel Riechers (1996), *Das "Unternehmen an sich": die Entwicklung eines Begriffes in der Aktienrechtsdiskussion des 20. Jahrhunderts*, Mohr Siebeck, samt Skog (2021), *Talk is cheap — a historical note on talking about the "interest of the company" as something more than the interest of the shareholders*, Nordisk Tidsskrift for Selskabsret nr 4, s. 5.

⁴⁶ Se Nial (1934), *Om klanderbara och ogiltiga bolagsstämmobeslut*, Bröderna Siösteens Boktryckeri, s. 34.

tion och forskning, och utan hänsyn till andra intressen såsom arbetstagare och miljö. Även om det är praktiskt omöjligt att avgöra korrelation och kausalitet synes det emellertid inte som att den svenska lagstiftarens hållning förhindrat en hållbar bolagsstyrning i svenska företag. Aktiebolaget är i dag den helt dominerande associationsformen för näringsverksamhet i Sverige.⁴⁷ Sett till lönsamhet presterar svenska företag väl. De är synnerligen framgångsrika internationellt sett i fråga om lönsamhet och tillväxt, och den svenska aktiemarknaden har helt nyligen av Financial Times beskrivits som ”the envy of Europe”.⁴⁸ Sverige rankas likväl (2024) som det näst mest innovativa landet i världen (efter Schweiz) i premiumrankningen Global Innovation Index från WIPO.⁴⁹ Detta indikerar inte att vinstsyftet skulle förhindra långsiktiga satsningar på forskning och innovation snarare än kortsiktig lönsamhet. I en empirisk studie avseende huruvida svenska börsbolag agerar kortsiktigt på grund av vinstsyftet har vidare konstaterats att under perioden 2000 till 2019 lämnade nästan hälften (44 procent) av företagen på Stockholmsbörsen inga utdelningar till aktieägarna över huvud taget. Vidare konstaterades att de företag som delade ut mest under tidsperioden också presterade väl i hållbarhetsrankningar.⁵⁰ Utifrån en genomgång av samtliga tillgängliga pressmeddelanden från dessa 344 företag samt sökningar i rättsdatabaserna InfoTorg och Juno på domar där företagen varit part synes varken styrelse eller ledning i något av företagen ha stämts på skadestånd på grund av överträdelse av vinstsyftet, vilket möjligen indikerar att aktieägarna i dessa bolag inte ansett att styrelsen misskött sin skyldighet att skapa aktieägarvärde.⁵¹

Vid en — låt vara övergripande — jämförelse av hur svenska företag hanterar andra intressen än aktieägarnas med företag i länder där aktieägarna och vinstintresset inte åtnjuter samma starka ställning som i svensk rätt synes den svenska hållningen till vinstsyftet inte heller ha medfört negativa konsekvenser. Det finns gott om exempel på länder som ålägger företagsledningar en skyldighet att prioritera andra intressenters eller samhälleliga intressen framför aktieägarnas, däribland Indien, Brasilien och Kina.⁵² Inget av dessa länder placerar nära så högt

⁴⁷ Sverige hade vid utgången av juni 2024 cirka 766 000 aktiebolag, 30 000 handelsbolag, 12 000 kommanditbolag och 12 000 ekonomiska föreningar enligt data från Bolagsverket.

⁴⁸ Se Financial Times den 18 april 2024, *How Sweden's stock market became the envy of Europe*.

⁴⁹ https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/.

⁵⁰ Carlsson-Wall, Eugster, Hjelström, Lidman & Nilsson (2024), *Corporate Governance and Short-Termism: An in-depth Analysis of Swedish Data*, Nordisk Tidsskrift for Selskabsret nr 2/3, s. 1.

⁵¹ Genomgång och sökning gjordes den 14–17 augusti 2024. Pressmeddelanden gicks igenom på respektive bolags hemsida samt i fall då företagens hemsidor inte haft fullständig historik för perioden tillgänglig med internetarkivtjänsten Wayback Machine. Sökningar i rättsdatabaserna Juno och InfoTorg gjordes på organisationsnummer.

⁵² Se Pargendler (2023), *Corporate Law in the Global South: Heterodox Stakeholderism*, ECGI Law Working Paper nr 718/2023, samt Puchniak (2022), *No Need for Asia to be*

som Sverige i internationella rankingar i fråga om hållbarhet,⁵³ arbetstagares rättigheter eller jämställdhet.⁵⁴ Det har i litteraturen emellertid ifrågasatts om det i dessa länder är skillnad på hur rättsreglerna ser ut och rättstillämpningen i praktiken, och om det snarare är fråga om så kallad ”virtue signaling” än allvarligt menade åtgärder från lagstiftaren att påverka bolagsstyrningen.⁵⁵ Men även utifrån jämförelser med länder som Frankrike och Tyskland — som båda har en längre tradition av att genom lagstiftning skydda olika samhällseliga intressen — saknas anledning att ifrågasätta den svenska hållningen till vinstsyftet.⁵⁶ Frankrike har under lång tid haft en betydligt mer intressentorienterad bolagsstyrningsmodell än den svenska, och 2019 togs vad som möjligen var det slutliga steget då nya regler om ”*intérêt social*” infördes i *Code Civil*, innebärandes att franska bolag ska ”styras utifrån sitt samhällsintresse och med hänsyn till de sociala och miljömässiga utmaningar som verksamheten innebär”.⁵⁷ Även den tyska bolagsstyrningsmodellen är mer intressentorienterad än den svenska. Av den tyska aktiebolagslagen *Aktiengesetz* följer åtminstone sedan 1960-talet att *Vorstand* (den verkställande ledningen) ska leda företaget så att det gagnar företaget, dess anställda och aktieägare samt allmänheten.⁵⁸ Den tyska bolagsstyrningskoden (Deutscher Corporate Governance Kodex) föreskriver vidare att ”Die Gesellschaft und ihre Organe haben sich in ihrem Handeln der Rolle des Unternehmens in der Gesellschaft und ihrer gesellschaftlichen Verantwortung bewusst zu sein. Sozial- und Umweltfaktoren beeinflussen den Unternehmenserfolg und die Tätigkeiten des Unternehmens haben Auswirkungen auf Mensch und Umwelt. Vorstand und Aufsichtsrat berücksichtigen dies bei der Führung und Überwachung im Rahmen des Unternehmensinteresses.”⁵⁹ I både

Woke: Contextualizing Anglo-America's 'Discovery' of Corporate Purpose, ECGI Law Working Paper nr 646/2022.

⁵³ <https://dashboards.sdgindex.org/rankings>.

⁵⁴ <https://www.socialprogress.org/index/global/results/>.

⁵⁵ Se till exempel se Varottil (2018), *Analysing the CSR Spending Requirements Under Indian Company Law*, i *Globalisation of Corporate Social Responsibility and its Impact on Corporate Governance*, Springer, s. 231–253, som beskriver hur exempelvis indisk aktiebolagsrätt sedan 2013 kräver att stora företag spenderar minst två procent av sin genomsnittliga nettovinst under de tre närmast föregående räkenskapsåren i enlighet med sin CSR-policy på vissa specificerade aktiviteter, men att sanktioner saknas och att kravets betydelse därför ifrågasatts.

⁵⁶ Ibland anförs att Storbritannien är en mer intressentorienterad jurisdiktion med hänvisning till Section 172 i UK Companies Act 2006. Detta är inte korrekt. Se till exempel Montagnon (2019), *Corporate Governance and Stewardship in a Stakeholder World*, Corporate Governance Forum.

⁵⁷ Se Artikel 1833, st. 2 Code Civil (Modifié par LOI n° 2019-486 du 22 mai 2019 — art. 169): ”La société est gérée dans son intérêt social, en prenant en considération les enjeux sociaux et environnementaux de son activité.” Se även Artikel 1835 Code Civil, som möjliggör för bolag att i bolagsordningen införa ett ”raison d’être”.

⁵⁸ Se till exempel Koch (2022), *Aktiengesetz*, Beck, § 76, st. 28–34, samt Hopt (2024), *Corporate Purpose and Stakeholder Value — Historical, Economic and Comparative Law Remarks on the Current Debate, Legislative Options and Enforcement Problems*, ECGI Law Working Paper nr 690/2023, s. 13 (not 63).

⁵⁹ Se Deutscher Corporate Governance Kodex 2022, preambeln s. 3. Fri översättning: Bolaget och dess organ ska i sitt agerande vara medvetna om bolagets roll i

Frankrike och Tyskland har effektiviteten i dessa bestämmelser ifrågasatts,⁶⁰ och inget av länderna rankas högre än Sverige i någon av de stora mätningarna av företagens hållbarhet,⁶¹ jämställdhetsarbete⁶² eller arbetstagares rättigheter.⁶³ Innovationskraft och internationell konkurrenskraft är vidare betydligt lägre i dessa länder än i Sverige.⁶⁴ Med detta avses som ovan påtalats inte att det nödvändigtvis föreligger ett orsakssamband, men däremot att de exempel vi kan se på bolagsstyrningssystem som är mindre aktieägarcentrerade än det svenska inte synes ha varit mer framgångsrika i att främja andra intressen än aktieägarnas. Jämförelsen ger således inte trovärdighet åt kritiken mot vinstsyftet.

5 Sammanfattning

Debatten om huruvida företagen ska drivas primärt i aktieägarnas intresse eller med hänsyn till flera eller samtliga samhällsliga intressen pågår för fullt i större delen av världen, även i Sverige, och det har ofta anförts att vinstintresset utgör ett viktigt hinder mot en hållbar bolagsstyrning. Den svenska lagstiftarens hållning har dock sedan tidigt 1900-tal — i tandem med välfärdssamhällets framväxt — varit att separera det offentligas ansvar för olika samhällsliga intressen från den privata sektorn, och i stället värna aktieägarnas inflytande, näringslivets effektivitet och därigenom dess förmåga att finansiera det allmänna. Frågan i diskussionen bör således inte vara huruvida bolag ska respektera alla intressenter, utan huruvida det är företagsledningarna som ska ansvara för att balansera dessa intressen genom plikter ålagda dem i aktiebolagsrätten, eller om dessa frågor hör hemma i annan reglering. Erfarenheten i Sverige synes vara att det strikta värnandet om vinstintresset, i jämförelse med länder med en annan bolagsstyrningsordning, fungerat väl, och varken varit skadligt för näringslivets långsiktighet eller andra samhällsliga intressen.

samhället och dess sociala ansvar, samhället och sitt sociala ansvar. Sociala faktorer och miljöfaktorer påverkar företagets framgång och företagets verksamhet har inverkan på människor och miljö. *Vorstand* och *Aufsichtsrat* (övervakningsstyrelsen) ska ta hänsyn till detta i förvaltningen och övervakningen av bolagets intressen.

⁶⁰ Se till exempel Pietrancosta (2022), *Codification in Company Law of General CSR Requirements: Pioneering Recent French Reforms and EU Perspectives*, ECGI Law Working Paper nr 639/2022, och Hopt (2023), *Corporate Purpose and Stakeholder Value — Historical, Economic and Comparative Law Remarks on the Current Debate, Legislative Options and Enforcement Problems*, ECGI Law Working Paper nr 690/2023.

⁶¹ Se UN Sustainable Development Report 2024, tillgänglig på <https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2024/sustainable-development-report-2024.pdf>.

⁶² Se till exempel World Economic Forums Global Gender Gap Report 2023, tillgänglig på https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2023.pdf.

⁶³ Se till exempel ITUC Global Rights Index 2023, tillgänglig på https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/2023_ituc_global_rights_index_en-v2.pdf.

⁶⁴ Se WIPOs innovationsindex, tillgängligt på https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/, samt *IMD World Competitiveness Ranking 2023*, tillgänglig på <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/>.

Om man inte skulle instämma i den slutsatsen, så kan under alla omständigheter inte incitamenten för företagsledningarna att driva aktiebolaget i aktieägarnas intresse uttraderas genom ett pennstreck i 3 kap. 3 § aktiebolagslagen (även om det stundom föreslås⁶⁵). Detta eftersom vinstsyftet som handlingsnorm inte får sin betydelse genom aktiebolagsrättsliga sanktioner, utan genom det svenska bolagsstyrningssystemets utformning. En meningsfull förändring av vinstsyftet skulle kräva en grundlig reform avseende bolagsstyrningssystemet i fråga om vem som tillsätter bolagets styrelse och som har den yttersta bestämmanderätten i verksamheten.⁶⁶ Få argumenterar för en sådan ordning, som torde kräva att antingen staten (eller något offentligt utsett organ) skulle styra näringslivets dagliga drift, eller att denna roll i aktiebolagsrätten skulle läggas på ett organ sammansatt av representanter från bolagets olika intressenter. Och då synes nog, i min mening, både en lämpligare och för samhället billigare ordning vara att staten i stället ställer upp regler och ramar för hur företagen ska och inte ska driva sin verksamhet, och att företagen använder sina resurser, med Friedmans ord (kursivering tillagd), "to engage in activities designed to increase its profits *so long as it stays within the rules of the game*".

⁶⁵ Se nyligen Frydinger (2023), *Spelregler för hållbar affärsverksamhet*, Norstedts Juridik, s. 117 ff.

⁶⁶ Jämför härvid tankarna bakom löntagarfonderna om att facket på sikt skulle ta över ägandet av näringslivet (Meidner, Hedborg & Fond (1975), *Löntagarfonder*, Tidens Förlag).